

Bojovník proti komunismu Václav Benda by oslavil 80 let

8.8.2026 - Martin Vacek | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

Osmdesát let by právě dnes oslavil Václav Benda, disident a politický vězeň, který byl zároveň matematikem, kybernetikem, filozofem a později i významným politikem. Ústav pro studium totalitních režimů si jeho památku a odkaz připomněl pietou za účasti jeho choti Kamily Bendové v předvečer výročí u jeho busty na Karlově náměstí v Praze.

„Václav Benda byl klíčovou postavou českého protikomunistického disentu a zakládajícím členem Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. Jeho nejvýznamnějším myšlenkovým odkazem je koncept „paralelní polis“, ve kterém vyzýval k budování nezávislých společenských, kulturních a vzdělávacích struktur mimo kontrolu totalitního režimu. Jako hluboce věřící katolík a po roce 1989 vlivný křesťanskodemokratický politik prosazoval nesmiřitelný postoj vůči komunismu, důsledné vyrovnání se s minulostí a obranu tradičních křesťanských i konzervativních hodnot ve veřejném prostoru,“ připomněl při této příležitosti **Ladislav Kudrna**, ředitel Ústavu pro studium totalitních režimů.

Václav Benda se narodil 8. srpna 1946 v Praze. Vystudoval bohemistiku a filozofii na Univerzitě Karlově (1964–1969), v této době byl aktivní ve studentském hnutí a podílel se na zakládání klubů katolické mládeže. Poté v letech 1970–1975 vystudoval teoretickou kybernetiku na MFF UK. Pro svou katolickou víru a neochotu vstoupit do KSČ musel vystřídat mnoho povolání. Až do roku 1976 nebyl politicky aktivní, vše změnil proces s hudebníky The Plastic People of the Universe. Patřil k prvním signatářům Charty 77 a spoluzakládal Výbor na ochranu nespravedlivě stíhaných. Byl dvakrát mluvčím Charty 77 (1979 a 1984) a stál u zrodu křesťansko-demokratického proudu v Hnutí za občanskou svobodu. Po vzniku Charty zformuloval svůj koncept „paralelní polis“, v němž se snažil disidentské hnutí směřovat k vytváření nezávislých struktur (vzdělávacích, kulturních či politických). Ve druhé polovině osmdesátých let vydával samizdatový odborně filozofický časopis PARAF (PARalelní Akta Filozofie) a věnoval se organizování bytových seminářů. Za protikomunistickou činnost byl čtyři roky vězněn (1979–1983). Po listopadu 1989 založil Křesťanskodemokratické hnutí, po jeho splnutí s ODS pak působil v parlamentu za tuto stranu. Veřejnosti byl znám i jako první ředitel Úřadu pro dokumentaci a vyšetřování zločinů komunismu. Významně se zasadil o zahájení procesu, pro nějž se ustálilo označení „vyrovnání se s komunismem“. V roce 1998 mu byla udělena Medaile Za zásluhy I. stupně. Zemřel po krátké těžké nemoci 2. června 1999 v Praze.

„Byl to právě Václav Benda, kdo položil institucionální základy pro zkoumání zločinů komunismu a zásadně tak předznamenal pozdější vznik Ústavu pro studium totalitních režimů. Jeho odkaz nestranného odhalování pravdy o totalitě zůstává pro fungování naší instituce natolik klíčový, že dodnes na jeho počest udělujeme Cenu Václava Bendy osobnostem, které stejně jako on sehrály význačnou roli v boji za obnovu svobody a demokracie Československa uznávanou,“ doplnil 1. náměstek ředitele ÚSTR **Kamil Nedvědícký**.

AUTOR: **MARTIN VACEK**

FOTO: **ÚSTR / Luboš Zach**

<https://www.ustrcr.cz/bojovnik-proti-komunismu-vaclav-benda-by-oslavil-80-let>